

Calcopirita, exemplars de la Pirolusita, Magnetita, Granat Melanito, Grafit y Granatita).

Y ja que de mines parlo, afegiré dos paraules d'una altre, que segons notícies s'esplota á Conflent, punt situat en lo nostre Pirineu catalá, també com á mineral de coure. Gracies á la amabilitat del nostre consoci Sr. Maluquer, qui me'n doná un exemplar per lo Museo de la Institució, se ha pogut examinar aquet mineral, resultant ser la Polybasita ó sia lo Sulfo-antimoniur cruprífer de plata, rich mineral del que no s'en tenia noticia com á tal (que jo sá-piga) que existís á Catalunya, y que indubtablement pot esplotarse (si es que no 's fá ja) també per là plata, de la que n'ha de tenir una bona porporció.

LL. TOMÁS

Barcelona 7 Febrer de 1907.

UNA EXCURSIÓ AL MIRACLE

Es el Miracle un Santuari de Maria situat en el terme de Riner, en un dels ánguls del triángul que forma ab Cardona y Solsona, distant quatre horas de aquélla y dos y mitja d'aquesta població. El terreno va elevantse tant desde l'una com desde l'altra, fins arribar al Miracle, que es el punt més alt dels contorns (uns 880 metres sobre 'l mar), disfrutantse desde allí un bonich panorama quan l'horitzó está clar. Per la part de Llevant limita la vista la vehina serra del Miracle y allá, més cap al Nort, Serrateix y Montmajor; el Nort está coronat per las montanyas de Busa sobre Berga, seguexen las de la Mare de Deu del Hort y Canalda, Oden y Cambrils en primer terme y detrás d'ellas mostra sa testa blanca la major part del any el Pirineu Catalá ab las serras de Cadi; á Ponent se veuhen las serras de Sant Jaume y Sant Pere Sasserra en primer terme y més enllá el Montsech y Torregassa: al Mitjorn las serras de Pinós ab son devot Santuari de la Mare de Deu, que vist de lluny sembla una torre de moros, y las serras de Calaf y de Prades: per fí, entre Mitjorn y Llevant, s'oviran difumats per la boyrina els marlets del Montserrat.

No era per cert mon objecte al visitar el Miracle fer una excursió científica; havia anat, acompanyant al Rdm. P. Ruera, á tributar una mostra de gratitut á la bona memoria del Iltm. Bisbe Riu (A. C. S.), quals despallas mortals se trasladavan de la Seu d' Urgell á Solsona pera descansar segons sa última voluntat als peus de la Mare de Deu del Claustre; y com els que guardan y festejan á la Verge en el Miracle son germans dels que fem la Cort á la Regina y Patrona de Catalunya en sa *Casa payral*, arribí fins al Miracle pera donarlos un abraç fratern.

Aprofití 'ls moments d' esbarjo pera escorcollar aquells indrets; pero prompte tinguí de comprendre que en quant á las plantas, que es lo que més m' atrau, no faria una gran cosa, en primer lloch porque, donat lo fret que es el país, atés á que la estació no estava molt adelantada (á primers de Maig), y á que la vegetació aquest any va casi un mes atrassada, apenas se veyá una planta florida; y en según lloch porque 'l bestia ho escapsa tot, no dexant desarrol·lar cap planta. ¡Quína diferencia de vegetació del Miracle á Montserrat d' ahont venia, acostumat á delitar mos ulls ab aquell tapís de flors de mil colors!

Malgrat aquestas contrarietats, poguí observar un regular nombre de plantas, que per habernhi algunas de bastant interessants pera la flora catalana, m' he decidit á donarne la llista:

Clematis vitalba L. Enfilantse per las parets del Estany.

Thalictrum minus L.? Casi segur que era aquesta especie un que 'n vegí bastant atrassat. En el bosch.

- *tuberosum* L. Planta ben interessant, citada en poquíssims punts de Catalunya; en el Miracle se troba abundant y ab un desarrollo més gran que á Montserrat. Se coneix que no deu agradar al bestia, porque no 'n vegí cap peu d' escapsat. En el bosch.

Anemone hepatica L. = *Hepatica triloba* Chaix. En el bosch

Adonis autumnalis L. Pels camps.

- *flammea* Jacq. Pels camps.

Ceratocephalus falcatus Pers. Pels camps

Ranunculus bulbosus L. Se troban entre ells varias sub-especies de las creadas per Rony. En el bosch y á la vora dels torrents.

- *arvensis* L. Pels camps y horts.

- Helleborus fætidus* L. En el bosc y pels erms.
Nigella arvensis L. Pels camps.
Aquilegia vulgaris L. En el bosc.
Papaver somniferum L. Pels camps; sub-espontani.
   — *Rhæas* L. Pels camps.
   — *hybridum* L.=*P. hispidum* Rony. Pels camps.
   — *Argemone* L. Pels camps.
Rømeria hybrida DC. Pels camps.
Fumaria officinalis L. Vora 'ls sembrats.
Raphanistrum arvense Mer.=*Raphanus raphanistrum* L. Pels camps y erms.
Erucastrum obtusangulum Rehb. Pels camps y erms.
Malcolmia africana R. Br. Pels camps.
Mathiola incana R. Br. Vora las casas; sub-espontania.
Cheirantus Cheisi L. Vora dels camins.
Erysimum cheirantoides L? Estaba bastant atrassat, per lo qual no m' atrevexo assegurar que fos aquesta especie, per més que 'n té tot l' aspecte.
   Pels camps.
   — *australe* Gay. Pels marges y camps.
Sisymbrium officinale Scop. Pels marges.
   — *Columnæ* Jacq. Pels camins.
   — *Irio* L. Vora de las escombrerías.
Nasturtium officinale R. Br. Torrent de la font del Bisbe.
Arabis sagittata D C. Aprop dels torrents y en llocs més ó menos humits.
Cardamine hirsuta L. Pels marges.
Alyssum calicinum L. Pels marges y llocs árits.
Draba verna L. Pels marges.
Camelina silvestris Vallr. Pels camps.
Neslia paniculata Desv. Pels camps.
Biscutella lima Rehb. Pels erms.
Iberis pinnata Gonan. Pels erms y aprop dels camps.
Thlaspi Bursa-pastoris L. Per tot arreu.
Hutchinsia petræa R. Br. Pel pedregám dels marges.
Lepidium campestre R. Br. Vora 'ls camps.
   — *graminifolium* L. (nou Cav.) Vora 'ls camins.
Cardaria draba Desv. En la era.
Rapistrum rugosum All. Pels camps.

- Cistus albidus* L. Pel bosch.
Helianthemum salicifolium Pers. Vora 'ls camps.
 — *polyfolium* DC. a) *augustifolium* Koch? Pels erms y pedregals.
 — *vulgare* Gartu. a) *serpyllifolium* Mill. Pels erms.
 — *italicum* Pers. Pels erms y voras dels camins.
Viola hirta L. Pel bosch.
 — *odorata* L. Pel bosch.
 — *silvestris* Kit? Pel bosch.
 — *Kitaibeliana* R. et Sch? Vora del torrent de la font del Bisbe.
Reseda Phyteuma L. Vora dels camps y marges.
 — *lutea* L. Pels erms y marges.
Polygala calcarea Schultz. En el bosch.
 — *rupestris* Pourr. Pels marges.
Silene inflata Sm. Pels marges.
 — *nutans* L. Pel bosch.
Saponaria officinalis L. Vora de l' era.
Alsine tenuifolia Crantz. Vora dels camins.
Arenaria serpyllifolia L. Vora dels camins.
Stellaria media Vill. Pels horts.
Cerastium viscosum L. Pels marges y voras dels camins.
 — *semidecandrum* L. Pels marges.
 — *pumilum* Curt. Pels marges.
Linum narbonense L. En el bosch.
Malva silvestris L. Vora las casas y escombrerías.
 — *rotundifolia* L. Aprop dels horts.
Geranium molle L. Voras dels camins.
 — *Robertianum* L. a) *genuinum*. Voras del hort.
Erodium malacoides W. Aprop dels sembrats.
 — *ciconium* W. Aprop de las casas entre l' herbám.
 — *cicutarium* L' Hérít. Voras dels camins
Hypericum perforatum L. En els torrents.
Acer monspessulanum L. Existeix, además de la forma típica, una forma *creuatifolia*. Torrent de l' Avellanosa.
Spartium junceum L. En el bosch.
Genista scorpius D C. Per tot arreu.
 — *hispanica* L. En el bosch.
Cytissus sessilifolius L. en el bosch.

- Trifolium pratense L. Aprop del torrent de la font del Bisbe
 Dorycnium suffruticosum Vill. Llochs árits.
 Bongeania hirsuta Rehb. En el bosch y llochs árits.
 Lothus corniculatus L. El tipo y la var. *villosus*. En el bosch.
 Astragalus monspessulanus L. var. *chlorocyaneus* Csta.=A. *chlorocyaneus* Boiss et Reut. En el bosch.
 Vicia sativa L. Vora dels sembrats.
 — peregrina L. Vora dels sembrats.
 Lathyrus Clymenum L. Vora dels sembrats.
 — Cicera L. Vora dels sembrats.
 Coronilla Emerus L. En el bosch.
 — minima L. Pels erms y en el bosch.
 — scorpiodes Roch. Llochs cultivats.
 Hippocrepis glauca Ten. Voras dels camins.
 Potentilla verna L. Voras dels camins.
 — reptans L. Pels erms.
 Fragaria vesca L. Torrent de l' Avellanosa.
 Rubus cæsius L. Pels marges.
 — tomentosus Borch. Pels marges.
 Poterium sanguisorba L. Voras dels camins.
 Cratægus monogina Jacq Pel bosch.
 Sorbus domestica L. Torrent de l' Estany.
 — Aria Crantz. En el bosch.
 — torminalis Crantz. Torrent de l' Avellanosa.
 Amelanchier vulgaris Mönch. En el bosch.
 Postulaca oleracea L. Pels horts.
 Sedum album L. Pels marges.
 — dasiphyllum L. Pels marges.
 — acre L. Aprop de l' era.
 — altissimum Poir. Pels marges.
 Umbilicus pendulinus DC. En la paret del hort.
 Caulalis daucoides L. Pels sembrats.
 Laserpitium gallicum Bauh. En el bosch.
 Bupleurum rotundifolium L. Aprop de l' era.
 — frutescens L. Llochs árits.
 — rigidum L. En el bosch.
 — fruticosum L. En el bosch.
 Scanden pecten-Veneris L. Terras cultivadas.
 Eringium campestre L. Pels erms.

- Sanicula europæa* L. En el torrent de la font del Bisbe.
Hedera helix L. Enfilantse per las parets y pels arbres.
Viburnum Lantana L. En el bosch.
Lonicera xylosteum. L. En el bosch.
Rubia peregrina L. Vora las parets dels marges.
Galium vernum Scop. Aprop del torrent de l' Estany.
     — *Mollugo* L. Pels marges.
     — *erectum* Huds. Llochs árits.
     — *Aparine* L. Vora dels horts.
Asperula arvensis L. Entre 'ls sembrats.
Sherardia arvensis L. Aprop dels sembrats.
Valerianella echinata DC. Entre l' herbám aprop de l' era.
     — *coronata* DC? Casi segur que es aquesta especie alguns
         exemplars que 'n recullí aprop de l' era,
         pero no puch assegurarho perque 'ls fruyts
         eran encare un xich atrassats.
Knautia arvensis Koch. Pels marges, voras dels camins, etc.
Bellis perennis L. Vora del camí.
Senecio vulgaris L. Aprop dels horts.
Anthemis arvensis L. Aprop dels sembrats.
Anacyclus clavatus Pers. Pels marges.
Santolina chamæcyparissus L. Llochs árits.
Achillea odorata L. Pels marges.
Jasonia tuberosa DC. Pels erms.
Helierysum Stæchas DC. Pels erms.
Filago spatulata Presl. Voras del camí y llochs árits.
Calendula arvensis L. Aprop de las casas entre l' herbám.
Cirsium ferox DC. Pels erms.
     — *arvense* Scop. Pels erms.
Centaurea Cyanus L. Pels sembrats.
     — *collina* L. Pels marges.
     — *aspera* L. Llochs árits.
     — *Calcitrapa* L. Voras dels camins.
Carlina vulgaris L. En el bosch.
     — *corymbosa* L. En el bosch.
Lappa minor DC. Aprop de las terras cultivadas y voras dels ca-
     mins.
Thrinicia hispida Roth. Pels marges.
Podospermum laciniatum DC. Pels marges.

- Taraxacum officinale* Wigg. El tipo y la var. *laciniatum* Breb. Entre l' herbám.
- Lactuca virosa* L? M' inclino á creure que es aquesta especie, encare que be podría ser que fos la *L. scariola* L., puig per estar bastant atrassada no poguí examinar ben be 'ls aquenis. Aprop de las escombrerías.
- Sonchus oleraceus* L. Pels horts.
- *tenerrimus* L. Per tot arreu que estés més ó menos cultivat.
  - *asper* Vill. Pels horts.
- Picridium vulgare* Desf. Pels marges.
- Crepis virens* L. En el torrent de la font del Bisbe.
- Hieracium pilosella* L. Camps incults.
- *Neo-cerinte* Fr. Pel bosch.
  - *murorum* L. Pel bosch.
- Specularia hybrida* DC. Pels horts.
- Erica arborea* L. Pel bosch.
- Primula officinalis* Jacq. Aprop del Torrent del Estany.
- Anagalis arvensis* L. Las dos formas *phanicea* y *cærulea*. Pels horts.
- Samolus Valerandi* L. Font del bisbe.
- Phyllirea media* L. En el bosch.
- Ligustrum vulgare* L. En el bosch.
- Convolvulus arvensis* L. Pels camps, voras de camins, etc.
- Borrago officinalis* L. Llochs més ó menos cultivats.
- Lycopsis arvensis* L. Pels camps.
- Lithospermum fruticosum* L. Llochs árits.
- *purpureo-cæruleum* L. Pels marges.
  - *officinale* L. Pels camps y marges.
  - *arvense* L. Pels sembrats.
- Echium vulgare* L. Pels marges.
- Myosotis intermedia* Lk. Pels marges.
- Cynoglossum pictum* Ait. Llochs estérils.
- Solanum villosum* Lam. Pels horts.
- *nigrum* L. Pels horts.
- Hyosciamus niger* L. Vora 'ls horts.
- Verbascum Boerhavii* L. Voras dels camins.
- Scrophularia canina* L. Torrent del Estany.
- Anthirinum drontium* L. Terras cultivadas.
- *majus* L. Pels marges.
- Linaria minor* Desf. Pels marges.

- Veronica arvensis* L. Pels camps.
 — *præcox* All. Pels marges.
 — *dydima* Ten. Pels horts, camps, etc.
 — *hederifolia* L. Pels horts.
 — *prostrata* L. var. *Marceti* Pau. var. nov. No dono aquí la diagnòsis d' aquesta varietat nova, perquè espero donarla dintre poch en alguna de mas «NOTAS PERA LA FLORA MONTSERRATINA» ahont serà son propi lloch, ja que la trobí per primera vegada en el Pla de Sant Miquel en Montserrat. L' eminent botànic En Carlos Pau me diu (in litt.) de la planta de Montserrat lo següent: «Extraordinariamente parecida á la *V. prostrata* L. var. *fruticarpa* Link. de Transilvania, de la cual se separa por las hojas todas laciniadas, corolas y estilos mayores.» La planta del Miracle té las corolas encare més grans que la planta montserratina. Vora del camí de can Vilaseca.
 — *termifolia* Asso. Pels camps no cultivats.
Lavandula latifolia Vill. Pels erms.
Mentha aquatica L. Pels torrents.
Origanum vulgare L. Pels marges.
Thymus vulgaris L. Pels erms.
Satureja montana L. Pels erms.
Rosmarinus officinalis L. Aprop de la Ciroca.
Salvia pratensis L. Pels camps y marges.
 — *Verbenaca* L. Pels marges y voras de camins.
Lamium amplexicaule L. Pels horts.
 — *hybridum* DC. Pels horts.
Stachis recta L. Llochs árits.
Betonica officinalis L. En el bosch.
Ballota fætida Lamk. Aprop dels edificis, escombrerías, etc.
Sideritis hirsuta L. Llochs árits.
Marrubium vulgare L. Voras de camins.
Brunella vulgaris Mönch. Torrent de la font del Bisbe.
 — *grandiflora* Mönch. Torrent de la Avellanosa.
Teucrium pyrenaicum L. Pel bosch y pels marges.
 — *Polium* L. Terras incultas.

- Verbena officinalis* L. Voras de camins, horts, etc.
Plantago major L. Pels horts.
   — *media* L. Pels horts.
   — *Cynops* L. Pels erms.
Globularia vulgaris L. En el bosc.
Chenopodium murale L. Aprop dels edificis, escombrerías, etc.
Rumex pulcher L. Torrent de la font del Bisbe.
   — *crispus* L. Pels horts.
Euphorbia helioscopia L. Voras de camins.
   — *verrucosa* Lam. Pel bosc.
   — *serrata* L. Pel bosc.
Mercurialis annua L. Escombrerías, etc.
Buxus sempervirens L. Pel bosc.
Ulmus campestris L. Camí de Sant Joan.
Urtica urens L. Escombrerías, voras de camins, etc.
   — *dioica* L. Pels horts.
Parietaria diffusa M. et K. Parets vellas y runes.
Quercus sessiliflora Lm var. *pubescens* Math. Tossal del Pío, etc.
   — *Ilex* L. En la Cirosa.
Pinus silvestris L. Molt extés en tots els boscos.
   — *Laricio* Poir.
   — *halepensis* Mill.
Juniperus communis L. En el bosc y erms.
Muscari comosum Mill. Pels marges.
   — *racemosum* D. C. Aprop dels sembrats.
Aphyllantes monspeliensis L. En el bosc.
Sparagus acutifolius L. Pels marges.
Ruscus aculeatus L. En el bosc.
Smilax aspera L. Torrent de la font del Bisbe.
Gladiolus segetum Gawl. Pels sembrats.
Narcissus juncifolius Lag. En el bosc.
Orchis mascula L. Bosch de la Avellanosa.
Ophrys arcnites Rehb. En el bosc de la Cirosa.
   — *scolopax* Cav. En el bosc.
Juncus glaucus Ehrh. Torrent de l'Estany.
Carex glauca Scop. Torrent de la font del Bisbe.
Phalaris arundinacea L. Vora del hort del Miracle.
Setaria viridis P. B. Terras cultivadas.
Stipa juncea L. Pels erms.

Avena pratensis L. Aquesta especie sembla més comú de lo que creya Costa (Intr. á la Fl. Cat. p. 266), puig el Dr. Cadevall la cita del Ubach, de Sant Llorens del Munt, etc., y jo l' he trobada gens escassa á Montserrat y al Miracle.

Koeleria setacea Pers. Pels marges.

Poa bulbosa L. Las dugas formas *comú* y *vivipara*. Pels marges.

— *pratensis* L. Pels marges.

Bromus sterilis L. Pels camps.

— *maximus* Desf. Pels camps.

— *mollis* L. Pels marges.

Lolium multiflorum Lam. Pels marges.

Nardurus tenellus Rehb. a) *genuinus*. No citat á Catalunya més que á Canet de Mar per Costa (Supp. p. 86): jo l' trobí també en els camps de Santa Cecilia á Montserrat.

Recullí també alguns moluschs bén interessants, encare que no moltas especies; entre ellas una especie judicada per nova pe'l célebre malacólech francés Mr. Paul Fagot. La descripció d' aquesta especie va publicada en el Butlletí de la INSTITUCIÓ CATALANA D' HISTORIA NATURAL corresponent á Novembre últim.

ADEODAT MARCET, O. S. B.

LOCALIDAD CLÁSICA DE LA CAMPÁNULA AFFINIS R. SCH.

por C. Pau

Willkomm, en la página 156 de *Adiciones y correcciones* al tomo primero de su obra *Illustrationes Floræ Hispanicæ insularumque Balearium*, escribió lo que sigue:

«P. 65. *Campanula Bolosii* Vayr.

»El Sr. Loscos me ha escrito, después de haber visto la figura »de esta planta, que es la misma especie que él ha encontrado en »Aragón cerca de San Miguel de Spinalbá, y que yo he enumerado »en el Prodrómus fl. Hispan. (II, p. 288) bajo el nombre *C. affinis* »R. Sch. Por consiguiente, pide el Sr. Loscos que el nombre dado